

IGOR DANIS
IDYLLA

MARENČIN PT

IGOR DANIŠ

IDYLA

politicko-spoločenská satira

MARENČIN PT

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

© Igor Daniš, 2018

© Marenčin PT, spol s r. o., 2018

Jelenia 6, 811 05 Bratislava

marencin@marencin.sk www.marencin.sk

Cover © Marenčin Media, 2018

Design © Katarína Marenčinová, 2018

727. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0006-2 (viaz.)

ISBN 978-80-569-0007-9 (ePDF)

ISBN 978-80-569-0008-6 (ePub)

Prijať či neprijať neznáme číslo

– Haló, povedal Miro neutrálne do telefónu. Nebude sa predsa ohlasovať menom. To by neurobil nikto z vás. Na displeji telefónu si, samozrejme, všimol číslo – a to bolo anonymné. Je nebezpečné povedať len tak niekomu do telefónu svoje meno. Môže ísť o reklamu, prieskum verejnej mienky, dotazníkovú anketu cez telefón a neviem čo ešte. Odkiaľ vlastne majú moje číslo, prebehla myšlienka Mirovou hlavou. Z internetu? Z internetových stránok jeho operátora? Zo sociálnych sietí? Dal moje telefónne číslo len tak do verejného priestoru niekto z mojich známych, kamarátov, priateľov alebo ako ich nazvať, lebo obratom sa z nich môžu stať nepriatelia šíriaci o mne nehorázne veci po sociálnych sieťach. Alebo som pri prezentácii na nejakej akcii, alebo pre nejakú spoločnosť musel nechať kontakt na seba, tá ho neskôr dala voľne na internet, alebo dobre predala pochybným spoločnostiam. Telefónne číslo je síce súkromné, ale kedykoľvek sa môže stať verejným – hlavne ak ide o reklamu a nábor kupujúcich tovaru. Nehovoriac o možnosti, že ak vaše číslo získa nejaký falošný podnikavec, môže vás začať vydierať. A koniec koncov – anonymný hovor mohol byť omyl. Prečo potom zdvíhať slúchadlo? Najmúdrejšie proste v dnešnej dobe je neohlasovať sa a neodpovedať. A keď už podľahnete lacnej zvedavosti, ohlásite sa a zistíte podstatu veci, treba zachovať duchaprítomnosť a povedať, že ide o omyl, že šoférujete alebo že máte práve rokovanie.

Navyše toto telefónne vyzváňanie padlo hrôzostrašne do ticha, ktoré Mira obklopovalo. Zostal zarazený. Bol podvečer a on sedel doma, iba tak vo svojom kresle. Nemal čo robiť a voľne uvažoval nad rôznymi vecami, hlavne tými zbytočnými, ktoré nemôže ovplyvniť. Pred ním žiadne nové knihy, žiadne noviny alebo časopisy. Na internete si prečítal všetko, čo si naplánoval. Mal proste prázdnu hlavu. Ale aj to treba pre duševnú regeneráciu,

či nie? Najlepší čas na športovanie, napadlo mu. Nemal ale chuť ísť behať alebo bicyklovať. Len teda sedel a premietal o hlúpostiach a zbytočnostiach, ktoré sa mu honili hlavou proti jeho vôli. Boli však silnejšie ako jeho vôľa, zakorenené z prostredia, v ktorom bol nútený vyrásť, ktoré ho viac či menej stále obopínali, čo je však v tejto malomeštiackej republike, žiaľbohu, neprekročiteľné. Miro proste premietal a čakal na večeru. Ale čo po večeri? Opäť asi nič? Správy v televízii? Bude v nich niečo zaujímavé? Snáď. Alebo objaví v televízii nevysvetliteľnou náhodou nejaký zaujímavý film, dokument či interview. Treba dúfať. Filmy sú väčšinou nudné, na sociálne témy, alebo psychologické podľa platných dobových konvencií. Aj kvalitnejším televíziám vládne, jemne nazvané, zvláštna dramaturgia. Raz hore, raz dole: nedá sa na ich úroveň a výber spoľahnúť. Verejné televízie, ktoré by mali byť zárukou kvality, menia svoju tvár podľa zvoleného manažmentu. Moderný manažment sa snaží hlavne vypracovať moderný imidž televízie. Prvé kanály sa zmenili na komerčné televízie. O to moderným manažérom, schopným vidieť iba zisk, vždy išlo. Druhý kanál a ďalšie prídavné kanály, úplne zbytočné, ale zlepšujúce imidž televízie, sa zameriavajú na tzv. menšinového náročného diváka, teda nie na úplného nevzdelanca a hlupáka, robia svoju dramaturgiu podľa očakávaného imidžu, a teda nejde im hĺbku, ale iba o imidž: nie o poznanie, ale o spotrebu. Moderní manažéri tak vytvárajú neustále nové projekty, približujú sa ľudu, sú na tepe diania, za nové projekty získavajú každoročne uznania a ceny, zvyšujú si svoj imidž na verejnosti a predostierajú si pre seba nové možnosti v manažmente v iných lukratívnych oblastiach ekonomiky. Ďalšie pridané kanály zvyšujú rozpočty verejných televízií, pričom vysielajú toľko podstatných programov, ako keď boli iba dva kanály. Ale kto by nerozumel, tomu treba napovedať: väčší balík peňazí zvyšuje možnosti, ako si z financovania televízie a jej programov operatívne odvieť peniaze na spriatelené firmy a na zahraničné kontá.

Miro teda nevedel, či bude v televízii nudný európsky film na sociálnu tému, 128. dokument o druhej svetovej vojne, koncert vážnej hudby, cestopis alebo debata o kultúre.

– Tu Zdeno Navrátil, ozvalo sa v telefóne a hlas pokračoval: Pamätáš si, Miro, na mňa?

– Samozrejme. Kto by na teba zabudol, – odpovedal Miro žoviálne.

Zdeno Navrátil bol jeho kamarát zo študentských čias. Pracovali spolu v 90. rokoch po tzv. nežnej revolúcii na občianskych projektoch. Snažili sa podporovať tzv. progresívnych, nových, moderných občianskych politikov. Márne. Prepadli. Boli to však krásne časy: V celej republike panovala nezvyčajná demokracia a atmosféra, o ktorej sa im predtým nemohlo ani snívať. Do politiky, a tomu mladší ľudia alebo ľudia z demokratického Západu nebudú vôbec veriť, mohol vstúpiť vtedy takmer každý: záviselo to iba od jeho schopností argumentovať a presvedčovať poslucháčov, občanov a konkurentov, od ich schopnosti spontánne osloviť publikum – nebyť od prvého slova nudným a fádny, mať iskru. Nebolo to ako neskôr, dnes, ako vždy, keď vstup do politiky závisí od výšky majetku, množstva vložených peňazí – sponzorstva –, od dobrého pôvodu, od spoločenskej funkcie – v štáte, v biznise, v priemysle, v zábavnom priemysle, vo vede, od titulov pred menom a za menom, od žiarivej kariéry. Lenže z tých občianskych progresívnych nádejných politikov zo začiatku 90. rokov sa stali postupom času nosiči vody pre podnikateľov, presadzujúcich iba záujmy podnikateľov a záujmových skupín: konečne sa stali úspešnými.

– Miro, mám pre teba návrh na spoluprácu, dobre zaplatenú, – povedal Zdeno Navrátil a pokračoval: Viem, že prednášaš na fakulte. Čítal som aj niektoré tvoje články. Môj bývalý kolega z agentúry PF – New Year vrazil, že si s nimi už spolupracoval. Poznáš tú agentúru?

– Kto by ich nepoznal. Sú všade, bolo mi ctou s nimi spolupracovať na jednom výnimočnom projekte. Oni sú vo všetkom výnimoční.

– To máš pravdu.

– Ty pre nich pracuješ?

– Nie. Respektíve áno. My sme sa rozdelili, aby sme lepšie ovládli trh. Majitelia zostávajú v poslednom reťazci rôznych nastrčených firiem rovnakí, ale to ti nemusím vykladať. Pracujem teraz pre False Fake Funds and Public Pride.

– Tí sú ešte lepší. Skvelá agentúra, dokonalé PR.

– Vďaka za slová uznania. Ide o nasledovné: NHL, nie americká nadnárodná hokejová liga, kde naši hokejisti, hrdinovia, dennodenne v športových novinových rubrikách predvádzajú našim skvelým fanúšikom svoje veľké výkony, ale Nové hnutie liberálov, potrebuje vypracovať politický program do predčasných volieb. Vieš, oni majú tri-štyri myšlienky a slogany: nízke dane, reformy, privatizácia, sloboda podnikania. Sú to veľkosťou podnikatelia manažéri. Nabalili sa na importe a exporte hovadín. Ich podnikateľský duch im hovorí, že na štáte sa dá ešte nabalíť celkom dobre. Niektorí túžia byť celebritami. A chcú, samozrejme, rozkazovať väčšiemu počtu ľudí ako vo svojich firmách. Dali nám ponuky vypracovať politický program na kľúč. My už sa takými prácnyimi textami a kecamami nezaobráame. Robíme iba slogany a heslá, reklamu. Ako som čítal tvoje články, ty si nápaditý, niekedy ostrý, máš široký prehľad a potrebné vedomosti: nechcel by si vypracovať pre nich program? Podklady dodáme my.

– A čo za to?

– Desaťtisíc eur. Stačí, nie? Veď na fakulte nezarábaš milióny.

– Ako vieš?

– Je verejným tajomstvom, že na univerzitách zarábate ako chudáci. Obyčajní robotníci zarobia viac ako obyčajní vedci a pedagógovia, okrem teda dekanov a iných manažérov. To sú boháči. Možno keby si učil na viacerých fakultách, ale ty učíš asi len na jednej a funkciu nemáš.

– Presne tak. Dokedy to treba napísať? A v akom rozsahu?

– My ti dáme aké-také podklady, vodítka na jednotlivé oblasti – dane, zdravotníctvo, podnikanie, sociálne veci, školstvo a podobne. Ty ich rozpracuj, vyargumentuj, roztrhaj argumentmi opozičné návrhy a pridaj nejaké nové body, myšlienky a riešenia, čo letia vo svete, o čom sa debatuje, čo robia liberáli v zahraničí a tak. Do mesiacu to stihneš?

Miro vie, že Zdeno Navrátil má pravdu: politické programy sú prázdne slová, kecy, povinné kecy, zásterka, dobre napísané byrokratické slohové cvičenie, povinná jazda k moci: dôkazový materiál pre novinárov, pre rôznych analytikov, proste verejný imidž. Politickým programom sa majú vynulovať protiargumenty novinárov, oponentov, kritikov. Niekedy politickým programom všetci verili. Boli naivní.

– Okej.

– Výborne. A nemysli na vzletné myšlienky, nenamýšľaj si. Naša agentúra dodáva vyargumentovaný program, pôsobivé a chytľavé heslá a slogany. Prednesy programov a hesiel, herecké výkony sú už na politikoch. Nehovoriac o ostatných dôležitých veciach v politike, vlastne tých najpodstatnejších: intrigách, dezinformáciách, ohováraní, vydieraní. V tom sú politici majstri. Preto sú elitou národa. O tom, čo a ako rozhodnú na ústrednom výbore, generálnej rade, predsedníctve strany či ako nazývajú úzke mocenské centrá jednotlivé strany. Dobré vieš, že názov politická strana je eufemizmus. Nové a menšie strany sú eseročky a väčšie, zavedené, tradičné strany sú akciovky s anonymnými akcionármi, ale s akciami na doručiteľa.

– Podklady mi nejaké pošleš?

– Všetko je na tebe. NHL je skvelý názov. Ľudia ho baštia. Tú stranu musíme dostať do parlamentu a aj do vlády. Potenciál má. Musíš ale prísť k nám do agentúry podpísať zmluvu. Pripravím ti ju a keby som tu nebol, zmluva bude u sekretárky. Dostaneš zároveň podklady. Ak by boli v zmluve nejaké nezrovnalosti, obráť sa na mňa. Vieš, kde sídlime?

– Nie.

– V novom administratívnom biznis centre na brehu Dunaja. Je tam viac budov. Nebudem ti vysvetľovať, ktorá to je. Vojdi do jednej a opýtaj sa na PF, False Fake Funds and Public Pride. Nás všade poznajú. Sme známa a obľúbená značka.

Na druhý deň mal Miro pripravenú zmluvu. Zašiel do PR agentúry. V spleti nových budov, ktoré vyrástli v poslednej dekáde ako huby po daždi po celej metropole bez akéhokoľvek estetického vkusu a architektonickej nápaditosti, sa nevyznal, ale skutočne False Fake Funds and Public Pride všade poznali. Manažér Zdeno Navrátil musel, žiaľbohu, neodkladne, ako to už u vysokých manažérov býva zvykom, odísť na dôležité obchodné jednanie. A vedzte, že v tomto prípade Zdeno Navrátil nešiel ani hrať golf, ani tenis, ani za svojou milenkou. Išiel riešiť nepodložené obvinenie v reťazci MIKI, že ich párky a mäso nie sú zelené, skazené a ani ohlodané hlodavcami, ale že to len v jednom obchode reťazca príslušný pracovník pochybil, že vlastne ani on nie, ale jeho zástupca, pretože zodpovedný manažér bol chorý. Zároveň doriešil novú reklamu na nové báječné čokoládové tyčinky, výživné a chutné zvlášť pre deti, s množstvom pridaných vitamínov a minerálnych látok nevyhnutných pre zdravý rast a vývoj každého dieťaťa, kvôli ktorým sa oplatí už dnes ísť nakupovať do obchodného centra MIKI. Zmluvu dala Mirovi na podpis sekretárka, pretože Zdenov zástupca išiel práve s ďalšími tromi pracovníkmi behať popri Dunaji. Zúčastňujú sa na projekte „Beh pre manažérov a moderné tímy“. Výťažok z projektu pôjde na charitatívne účely. Manažéri proste idú s duchom doby. Miro si všimol, že v agentúre sa nachádzajú aj odložené bicykle a sprchové kúty. Takže v agentúre nielen behajú, ale jazdia do práce na bicykli, čím neznečisťujú vzduch kyslíčnikom uhličitým, ale radšej sa každé ráno navyše osprchujú v práci a minú kvantá teplej a studenej vody. Nebudú predsa dochádzať do práce MHD, premávajúcej

nezávisle od počtu ľudí každý deň. Zašpinili by si totiž svoje značkové oblečenie. Dolu v garáži majú pritom zaparkované svoje milované auto v cene nie pod dvadsaťtisíc eur.

Do písania programu pre nové hnutie liberálov sa pustil Miro obratom. Postáhoval si z internetu staršie programy liberálnych strán. Tie na škodu nás všetkých už, žiaľ, zanikli: podľahli v neúprosnej konkurencii – ktorú tak zbožňujú –, iným politickým stranám, avšak s dobrým pocitom aktérov týchto strán, pretože viacerí aktéri z manažmentov týchto zaniknutých strán, ktoré boli aspoň v parlamente, dokázali blahodarne rozmnožiť svoje majetky, získať nové kontakty, založiť si nové prosperujúce firmy, iniciovať nové aktivity a projekty, z ktorých neprídu finančne nakrátko. O korupcii nepíšem, pretože tomuto druhu aktivity sa hovorí všeobecne podnikateľská aktivita so sídlom v zahraničí, najlepšie v slnečnom Karibiku. Keby bol pre niekoho bezpečný Karibik ďaleko, postačí aj Cyprus, Švajčiarsko, Luxembursko, Londýn či blízka Viedeň. Miro postupne prešiel programy liberálnych strán v Británii, Dánsku, Holandsku, v Nemecku a vo Francúzsku. Nasadol tak na nové myšlienkové vlny a načerpal nové podnety do svojho uvažovania pri tvorbe programu. Pretože dánsky a holandsky nevedel, a z ostatných jazykov sa mu nechcelo prekladať dlhé a nudné litánie, dal si ich programy preložiť do google prekladača. Ten prekladá z každého jazyka (dánčiny, hollandčiny, nemčiny) do slovenčiny cez angličtinu, takže výsledný preklad je zlý, nečitateľný, prekrútený, skomolený, že už nikto nezistí, čo bol pôvodný text. Skvelá vec! Z prevzatých zahraničných skomolených programov si Miro vybral nevyhnutné a obohacujúce pasáže, prepísal ich a vznikol nejaký nový politický palimpsest. Usporiadal text podľa oblastí – dane, sociálne veci, verejné financie, zdravotníctvo, školstvo, vytlačil si text a začal ho implementovať do domácich podkladov. Začal tak vznikať nový, originálny text.

Premrhaná šanca stať sa hrdinom

Nemuselo to byť, ako to je. Aj Miro sa mohol stať politikom. Nie teraz, ale dávno. Teraz je už len bezvýznamným spoločenským vedcom a známym občasným publicistom s príliš otvorenými názormi, odrádzajúcimi od zapojenia sa do budovania personálno-finančných vzťahov vyžadujúcich osobnú dôveru, s relatívne nízkym platom, slabým postavením na fakulte, bez funkcie, bez dôležitých kontaktov, s mizerným osobným majetkom – ďaleko za lepším priemerom meštiakov, nieto bohatých podnikateľov manažérov, oligarchov určujúcich beh spoločnosti, dávajúcich tvár súčasnej politike.

Politikom sa mohol stať v polovici deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia, keď bola spoločnosť rozdelená na prívržencov charizmatického vodcu so špecifickým chápaním demokracie a prívržencov modernej demokratickej opozície hlásajúcej slobodu a demokraciu. Neskôr sa vyklúlo, že pod slobodou a demokraciou rozumeli hlavne privatizáciu všetkého možného od veľkých priemyselných podnikov cez verejné podniky – napr. mestské vodovody – až po sociálnu sieť, zdravotníctvo a školstvo. Sloboda pre nich znamenala odňatie sociálnych práv obyčajným občanom. Zdôrazňujem obyčajným občanom, pretože ako každý z vás vie, manažéri vo svojich špecifických zmluvách, naopak, posilňovali svoje sociálne, dôchodkové a zdravotné zabezpečenie. Niet divu, že rozsah zabezpečený zmluvami pre manažérov bol väčší, ako bolo štandardom za doby vlády komunistickej strany tzv. reálneho socializmu. Vtedy sa nikomu o zlatých padákoch zabezpečujúcich pohodlný život v nezamestnanosti až do konca života ani nesnívalo. Súčasní manažéri boli vtedy komunistami, dnes sú to konzervatívci a liberáli.

Doba po páde komunistického bloku a rozpade sovietskeho bloku, označovaná ako doba postkomunizmu,

bola doba naivity; doba veľkých očakávaní; doba ilúzií o západnej liberálnej demokracii a trhovom kapitalizme; doba boja za demokraciu resp. boja proti autoritatívnemu charizmatickému vládcovi, ktorý valcoval všetko, čo mu prišlo do cesty; doba dobrovoľnej manipulácie vo verejnom rozhlase a televízii; doba hádok priateľov na politické témy a o skutočných nepriateľoch v zmysle, kto to myslí dobre a kto zle s nami; a v neposlednom rade to bola doba veľkého rozkrádania verejného majetku, tzv. tunelovania, eufemisticky označovaného ako privatizácia.

Vláda aj opozícia boli za aj proti privatizácii zároveň. Tento protichodný prístup a logický nezmysel má jednoduché vysvetlenie: každá strana bola za inú metódu privatizácie; na jednej sa mohli nabaliť reprezentanti vlády, na druhej reprezentanti opozície. Nakoniec, ako to už býva zvykom, sa politické strany vystriedali pri moci a dostatočne si ukajili svoje chůtky.

Lenže Miro bol tiež, ako mnoho iných, prívržencom privatizácie. Jeho mladý mozog bez skúsenosti ho viedol k presvedčeniu, že súkromné vlastníctvo je skvelá vec pre rozvoj spoločnosti, že súkromný vlastník dokáže lepšie a efektívnejšie spravovať akýkoľvek majetok. Tiež si myslel, že privatizovať budú občania, že budú spoločne spravovať podniky, že zamestnanci, ale aj občania s akciami podnikov – ako učitelia alebo lekári – budú rozhodovať o spravovaní a rozvoji podnikov.

Kde našli ľudia na privatizáciu peniaze, keď za tzv. reálneho socializmu panovalo rovnosť aj v príjmoch obyvateľstva? Kde nabrali niektorí peniaze, keď podniky stáli miliardy korún a oni mohli za život nasporiť len tisíce korún? Riešenie bolo opäť jednoduché: Najprv sa privatizovali v tzv. malej privatizácii mäsiarstva, predajne a obchody, pekárne, autoservisy, reštaurácie, rôzne malé výrobné prevádzky. Tie boli za milióny a ľudia mali tisíce. Nie ale všetci: Po prvé obchodníci, ktorí predávali v socializme nedostatkový tovar ako mäso alebo ovocie. Po druhé ľudia, ktorí pracovali v reštauráciách a hote-

loch; hlavne čašníci dostávali tringelty. Po tretie ľudia, ktorí pracovali v zahraničnom obchode, obchodovali a pracovali v zahraničí, si našetrili z diét a tesne po páde režimu začali predávať stroje a iné výrobky cez vlastné firmy, rýchlo zbohatli. Po štvrté umelci v zábavnom priemysle. Po piate zlodeji a podvodníci, ktorí kšeftovali so zakázaným tovarom. Mali tisíce a privatizovali sa milióny, ale dražobnou metódou. Jednotliví kupujúci sa medzi sebou dohodli a cenu dokázali efektívne znížiť na minimum. Keď im peniaze chýbali, za úplatok dokázali získať úver z banky. Ručili privatizovaným majetkom. Na tejto prvej vlne niektorí zbohatli. Iní zbohatli napríklad na tom, že začali dovážať počítače z Číny. Vznikli tak prví kapitalisti. Mali milióny, ale nemali miliardy.

Druhá vlna privatizácie spočívala v tom, že celý, takmer celý majetok podnikov, okrem časti pre reštituentov, sa rozpredá všetkým občanom cez kupóny – bude na ňom, akcie ktorých podnikov si za kupóny kúpi. Skutočná cena podnikov sa mala stanoviť v niekoľkých kolách nákupu a predaja na celoštátnej burze. Nieкто dostane za kupóny v hodnote desaťtisíc korún sto akcií v nízkej hodnote, nieкто tri akcie vo vysokej hodnote. Risk je zisk.

Čo nikto netušil, vláda a parlament schválili podvodný a zradný zákon, z ktorého vyplynulo, že kupóny môžu od občanov neobmedzene – všetci sa domnievali, že obmedzene – odkupovať investičné fondy. Tie vlastnili tí, ktorí mali milióny, a za istú sumu im občania zverili svoje kupóny. Občania nemuseli riskovať straty nákupom zlých, neperspektívnych podnikov. Tak tí, ktorí mali milióny, sa dostali za bagatel k miliardám. Podniky im ale celé nepatrili, iba ich ovládali valné zhromaždenia. Čo urobili? Prosperujúce časti podniku odklonili na vlastné sprostredkovateľské firmy, cez ktoré obchodovali. Podnik nechali skrachovať. Ľudí poprepúšťali a majetok rozpredali. Veriteľmi boli ich sprostredkovateľské firmy. Pokiaľ sa tak nestalo, neskôr podnik predali

zahraničnému koncernu. Lenže nie každému sa dostalo. Prebehla ešte jedna vlna tejto podvodnej privatizácie. V nej už štát priamo ľuďom vyplatil desaťtisíc za kupóny a majetok podnikov privatizovali hlavne manažmenty podnikov – bývali komunisti –, a nie už lúza v podobe občanov, a potom tí, ktorí mali už miliardy. Manažmenty podnikov museli osloviť politikov a zobrať ich spolu do privatizácie, alebo zo sprivatizovaného majetku odvieť peniaze ako úplatok do kás politických strán. Manažéri socialistických podnikov mali milióny, a nie miliardy. Žiadny problém, štátne banky im na privatizáciu požičali – za úplatu alebo priamy podiel bankárov na privatizácii. Splatili úvery? Čiastočne, ak sa dostali k podnikom, rozpredali ich majetok a z toho splatili malú časť úverov. Zostatok zaplatili v stovkách miliárd občania z daní. Nikto neprotestoval? Z politikov vlády ani opozície nikto. Medzitým sa vládni a opoziční politici vystriedali pri moci, privatizáciu si vzájomne potvrdili, i keď sa na verejnosti hádali, obviňovali a vzájomne sa vyhrážali: svoj podiel dostali obidve strany. Všetky politické strany mali finančné prostriedky na ďalšie voľby.

To ale mladý neskúsený mozog, ako bol ten Mirov, nemohol tušiť. Nemohol tušiť, ako sa robí realpolitik, nevedel, čo sú to podvody, o všetkom dovedy iba počul alebo čítal, nemal skúsenosti a veril ideám, sľubom a ideálom.

To bola doba postkomunizmu. Občania sa stali ešte bezmocnejšími než za doby vlády totalitnej komunistickej strany. V novej dobe mohli občania, na rozdiel od doby vlády komunistickej strany, protestovať, slobodne nadávať, zhromažďovať sa, hromziť, demonštrovať, ale nezmohli nič a nič nezmenili. Nič sa nezmenilo, nič sa neudialo: politici a oligarchovia si robili, čo sa im zachcelo. Jediná vec sa zmenila: propaganda. Stará propaganda bola plná starých, ošúchaných, nesplniteľných, skostnatých, duševne nemotorných, donucovacích hesiel a lákadiel. Nová propaganda bola živá, svieža, plná žiarivých farieb, hesiel plných nádeje a lákavých sľubov.

Čo sa zmenilo v spoločnosti? Za vlády totalitnej komunistickkej strany si občania nemohli nič dovoliť, ale pred sebou mali nádej, že totalitný režim raz padne. Za vlády liberálnej demokracie a trhového kapitalizmu bez prívlastkov si občania mohli dovoliť protestovať, demonštrovať, hromžiť, nadávať, slobodne písať, ale rovnako ako predtým si nepomohli a stratili akúkoľvek nádej, že sa niečo zmení. Vedeli, že nový režim nepadne, že noví krutí vládcovia budú ešte nehumánnejší. Obidva režimy mali tri veci spoločné: oslava a propaganda športu, primitívnej zábavy a konzumu. Zhodli sa na najnižšom spoločnom menovateli.

Tí prví, ktorí privatizovali za nedemokratickej vlády charizmatického vodcu, získali svojím obratom punc moderných podnikateľov, biznismenov a manažérov, a tí druhí získali zase finančné prostriedky do svojich strán, na svoje súkromné účty, príležitosť nahrabať si, čo zostalo. A tak boli nakoniec všetci šťastní a spokojní. A v politickom tábore, kde mal Miro šancu, formujúcom sa z bývalých odporcov komunistického režimu, čo sa prejavovalo ako u veľkej časti občanov iba nadávaním vo svojich domácnostiach a v krčme, a kde veľa z nich bolo práve z tej zločinnej komunistickkej strany, ľahko zabudli na boj za demokraciu, slobodu, ľudské práva, česť, morálku a etiku. Niet ani divu, že práve oni diabla v podobe charizmatického nedemokratického vodcu priviedli do politiky. Charizmatiký vodca so špecifickým chápaním demokracie nakoniec stratil podporu voličov, bývalí jeho stúpenci, ako už býva zvykom, keď videli oslabené monštrum a bývalého priateľa, tak si do neho s chuťou kopli, našli dôvody sa od neho dištancovať, veď im už v budúcnosti nemôže nič pozitívne priniesť. Verejne sa kajali za svoje zlyhanie – kto pre balík peňazí nezahral lacnú komédiu – a verejne sa prihlásili k budovaniu a ochrane demokracie a slobody, čo znamenalo privatizovať a manipulovať. Mnohí spoločne založili spoločné eseročky na rôzne spoločné prospešné projekty a nadviazali tak trvalé priateľstvá.

V tom čase mal Miro možnosť spolupracovať, vstúpiť a tiež urobiť kariéru v jednej strane zloženej z naivných idealistov a strategických podvodníkov zároveň. Tí ľudia mali v sebe zakódovanú aj vieru v panenské ideály, o ktorých v reálnom svete nič nevedeli, iba počuli a čítali, že v západnej spoločnosti skvele fungujú a porazili komunizmus, čo bol hlúpy výmysel a riadená lož, a mali aj zakódovanú víziu, že oni sami budú nositeľmi moci, vládcami majetkov, rozhodcami v spoločnosti. Stačí iba čakať a zobrať finančné dotácie zo zahraničia. Miro, samozrejme, takto nerozmýšľal a jeho dôvod, prečo sa vzdal perspektívnej kariéry a potenciálneho zbohatnutia, bol tiež veľmi naivný na človeka ako takého. Povedal si, že tí ľudia v strednom a staršom veku majú skúsenosti a vzdelanie a práve oni by mali riadiť spoločnosť. Samozrejme, takto nerozmýšľala takmer žiadny mladý človek a mnohí Mirovi rovesníci vyčkali, urobili kariéru a získali majetky práve cez tento politický prúd, ktorý sa dostal neskôr k moci a naň napojení občania si nahrabali vytúžené majetky. Miro ešte celkom nechápal životné múdrosť: „Keď dávajú, tak ber.“ a „Kto skôr príde, ten skôr melie.“ Zbohatnúť, dôjsť k majetkom sa dá iba v turbulentných dobách, pokiaľ človek neobjaví nejakú neznámu prkotinu – v týchto časoch v oblasti informačných technológií –, po ktorej sa v spoločnosti zbehne všeobecný ošial más konzumentov, ochotných nakupovať prkotinu za každú cenu, na úkor čohokoľvek, s puncom kráčať s duchom doby, byť stále moderný a vpredu. Takéto turbulentné doby sa vytvárajú iba počas revolúcií, zmeny moci, štátnych a mocenských prevratov, vo a po vojnách. Sú to jedinečné príležitosti, ale to Miro nemohol tušiť. Dejiny chápal z kníh ako idealistický chod príčin a následkov, ktorý niekam smeruje, ako niečo dopredu dané, ako niečo predvídateľné. Využitie turbulentné doby dokážu iba ľudia skúsení a so strategickým myslením, a, samozrejme, s pestrými konexiami a kontaktmi, schopnými robiť služby a protislužby. Takéto turbulentné doby

sa vyskytnú málokedy raz za generáciu. Miro si povedal, že je mladý, musí ešte načerpávať vedomosti, obohatiť sa skúsenosťami, skúsiť, ako veci fungujú v praxi, umazať sa životom – a potom príde ako takmer dokonalý človek pripravený ovládnuť politický život. Realita bola taká, že mu nikto nepodal ruku a neponúkol možnosť ísť do politiky, nikto nebol na neho zvedavý, bohatí ľudia a ľudia s funkciami ním značne opovrhovali: Kto je to? Kolko zarába? Má nejakú firmu? Vedec? Vysokoškolský učiteľ? Taký chudák! Čo chce? Nech zalezie do diery!

Čo by sa zmenilo, ak by ponuku vstupu do politiky v mladom veku Miro prijal? Bol by politikom? Poslancom? Ministrom? Diplomatom? Vodcom národa? Nahrabal by si majetok za tie roky a mohol by si do konca života užívať pokoj a venovať sa svojim záľubám? A čo ďalej? Alebo ani na tie méty by nedosiahol? Rôzni iní politici, jeho spolustraníci, konkurenti, by prevzali jeho myšlienky, názory a riešenia, prijali za svoje a sami s nimi vystupovali, presvedčovali občanov, získali hlasy a sami sa ujali moci? Miro by zostal na vedľajšej koľaji. Ktovie, či by s ním chceli iní politici aj v jeho vlastnej strane spolupracovať a podporovať ho. Čo keby mal odpor k nejakým štandardným prejavom politickej praxe, ktoré si každý vie predstaviť, a kto nie, tomu napoviem, že sa týkajú najmä finančných záležitostí na vlastné konto za protislužby alebo ničenie svojich priateľov, ktorí sa už nehodia do ďalšieho boja? Založil by si vlastnú stranu? Kde by vzal na ňu peniaze? Ak by aj peniaze získal, nemusel by sa investorom zaviazovať a nebol by tam, kde nechcel byť? Alebo by skončil tam, kde sa nachádzal po väčšinu života: o politike a ekonomike by učil na univerzite a o problémoch, riešeniach, analýzach stavu by písal do rôznych periodík. A jeho popularita, popularita jeho videnia vecí a názorov na fakulte medzi študentmi a medzi čitateľmi je taká istá, ako by bola medzi voličmi v politike. Homopoliticus ako homopoliticus? Alebo nie?

Byť politikom je niečo iné: je to prestíž; je to vrchol spoločenského rebríčka naprieč všetkými možnými profesiami a úrovňami bohatstva; zahŕňa prienik všetkých možných vedomostí, schopností a inteligencie; je to pocit, že človek je na tepe dejín, že rozhoduje o vývoji spoločnosti, že točí kormidlom dejín; ale je to aj nutnosť žiť kolektívnym životom a neustále komunikovať; žiť neustále vo vzťahoch, v dynamických medziludských vzťahoch aj s ľuďmi, ktorí sú človeku cudzí, riešiť a riadiť tie vzťahy; je to nutnosť prijímať neustále rozhodnutia, aj keď sa žiadne rozhodnutie neponúka; dať v šanc súkromný život verejnosti; byť neustále pod drobnohľadom verejnosti; nechať si prepierať vlastnú minulosť a súkromné záležitosti kýmkoľvek; reagovať na ohovárania a brániť sa. Kto by nechcel byť politikom? Kto by nechcel riadiť veci a ľudí? Kto by nechcel byť slávny? Kto by nechcel zažívať uznanie svojho okolia? Kto by nechcel byť najlepší medzi priemernými? Ale môže byť politikom aj jedinec bez osobných priemerných daností? Prijala by ho verejnosť? Mal Miro na to byť politikom? Bol by schopný byť politikom, úspešným politikom? Nerobí po celý život to, na čo má? Nie je vlastne takým skrytým politikom, čo mu náramne vyhovuje?

Osvietený skúsenosťami staršej ženy

Boli časy, keď Miro chcel svojimi myšlienkami a ideami osvietiť spoločnosť, ľud. Často písal do novín, aby infiltroval spoločnosť. Bol vtedy mladý. Lenže neosvietil on ľud, ale bol osvietený. Našiel tak svoj štýl, svoje uchopenie pravdy, a to nepísaním pravdy, odstúpením od pravdy, jej odľahčením, permanentnou provokáciou a skrytou satirou, smerovaním do všetkých strán. Osvietenie spôsobila Zuzana. Umožnila mu skôr dospieť.

Zuzana bola od neho o päť rokov staršia a stretol ju osobne iba raz v živote. Dnes ani netuší, kde žije. Iba začul z druhej ruky, že už nežije v našej skvelej malej horskej provincii a vydala sa do zahraničia. Pravdepodobne ju už ani nikdy v živote nestretne.

Stretol ju v dobe, keď začal písať články do denníka Hlas. Písal vtedy svoje články na rôzne témy veľmi razantne. Doba na konci dvadsiateho storočia, po páde komunizmu v strednej Európe, pri formovaní nového poriadku vtedy určitú razanciu vyžadovala. Postupne sa ale spoločenská a politická scéna štandardizovala. Bol zvyknutý, že jeho texty všelijako upravili, aby zodpovedali obmedzenému formátu rubriky Komentáre a názory. Bol trochu prekvapený, keď si ho raz Zuzana, ktorú osobne nepoznal, len si s ňou dopisoval emailom, pozvala do redakcie.

Zmenila sa azda politika novín? – pýtal sa sám seba. Politika sa nezmenila, ale ona mu povedala to, čo sa mu snažila naznačiť dlhšiu dobu, a on to nebol schopný pochopiť. Jeho pohľady boli vítané v určitých momentoch politického vývoja, keď pôsobili provokatívne alebo osviežujúco; inak bol tak trochu trňom v oku. Zuzana mu vyčítala ťažkú stráviteľnosť článkov, nedostatočné vychádzanie v ústrety záujmom čitateľov, príliš ojedinelé názory nepadajúce na úrodnú pôdu. Odporučila mu ľahší štýl písania; formulovať vety jednoduchšie. Inak

jeho kariéra nádejného publicistu môže rýchlo skončiť. Internet ešte len vznikal, diskusie za článkami, dávajúce šancu každému sa vyjadriť v mori iných vyjadrení, neexistovali a o blogoch nikto ani nesníval. S mladíckou naivitou sa jej Miro posmešne spýtal, či ona netúži hovoriť pravdu, keď ju pozná. Či by nechcela osvetliť rozum občanom, dostať sa na správnu cestu? Či by nechcela pomôcť človeku v núdzi? O čo väčšie blaho pomôcť viac občanom, lepšie hneď všetkým, ak máte tú príležitosť? Nie je hazardovaním nevyužiť túto príležitosť, ak ju človek má? Nebudem to ja, práve ja, kto môže, vie pomôcť občanom, vyviesť ich z bahna, biedy a problémov?

Veľmi už tomu síce neveril, ale hlavne nechcel stratiť právo na svoj útočný tón premiešaný vedomosťami, stratiť svoju zvláštnosť, odlišnosť od iných, byť členom stáda.

– Tvoje články, ako aj moje, alebo kohokoľvek iného, – namietla Zuzana a pokračovala: majú význam ako futbalový zápas: v ďalšom kole sa zabudne na predchádzajúce. Myšlienky sú ako góly – v hlave zostanú nie viac ako mesiac; upomienku na jeden gól strieda v hlave druhý: jedným okom dnu, druhým von. Musíš písať články tak, aby si si zabezpečil pozíciu v spoločnosti, hrať na dve, tri, najlepšie na všetky strany, aby si zafixoval a prehĺbil svoju pozíciu, smel s ňou určovať svoju moc a získaval ďalšie body, upokojoval svoje túžby. Žiadny iný význam prispievania do verejnej diskusie neexistuje. Tomu musíš prispôbiť techniku písania. Verím, že stále nežiješ omámený mladíckymi ilúziami o dobrodružstve hľadania pravdy, ale to skôr hráš.

– O čom vlastne hovoríš? O súdoži? Tá tiež nemá iný význam, len ukájať svoje potreby. Význam má len každá nasledujúca.

– Súdož upevňuje vzťah, vytvára vlastnícke vzťahy.

– Práve. Ako môžem písať články, v ktorých ani jedna moja veta nebude skutočne moja, originálna, bude odkukaná, obdobná, prevzatá?

– Budú tvoje. Budeš predsa pod nimi podpísaný. Všetky vety, všetky zaujímavé myšlienky lietajú vo vzduchu, záleží, kto ich prvý uchmatne, použije a využije – prívlastní si ich. Vlastníctvo znamená možnosť využívať a právo podpisovať sa pod veci. Chceš snáď spasíť svet?!

– Nechcem spasíť svet, chcem prostredníctvom slov nájsť sám seba, identifikovať sa.

– Kde bývaš?

– Nerozumiem, kam mieriš.

– V akom byte, myslela som. V prenajatom?

– Áno, v prenajatom.

– Vidiš, žiješ v prenajatom byte a nevádi ti to. Netúžiš vlastniť byt, dom. Byť vo svojom, ako sa hovorí. Netúžiš po tom. Prečo potom túžiš po vlastných slovách a vetách, a nestačia ti prenajaté?

– To nie som ja. To nebudem ja.

– Prečo by si nemohol? Budeš snáď niekým iným?
– spýtala sa Zuzana.

Miro neodpovedal, a preto Zuzana dodala: „Nebor písanie a tvorbu myšlienok tak vážne. Uvoľni sa. Zameraj energiu na cieľ. Vyberaj slová, vety podľa cieľa. Uvidíš, pomôže ti to.“

Samozrejme, časom Miro mladícke vypuklé idey a odvážne tvrdenia nahradil tvarovateľným textom s vyššou flexibilitou a aplikovateľnosťou. Takto vopred upravené a korigované články, vydané napospas tvorivej slobode redakcie, boli vrelo prijaté a publikované. Odozva čitateľov bola pozitívna. Komu by pochvala nezatemnila mozog? Výsledkom bolo, že redakcia mu sama od seba začala podsúvať témy podľa stupňa aktuálnosti. Aby si zachránil akú-takú česť, posielal niekoľko variantov textu. Uškodiť mu to nemohlo, tak čo. Niektoré z jeho myšlienok a pohľadov boli automaticky prevzaté do politického boja, boli veľa citované a stali sa z nich tvrdenia – boli účelovo použité a využité.

Koncepcia jeho práce dostala postupne pevný poriadok: preštudoval si dostupné materiály a potom to už

išlo samo. Napríklad taká nudná téma ako štátny rozpočet: miliarda tam, päť miliárd inam, tridsať miliárd na onen úsek, desať miliárd na výstavbu obchvatu atď.; z vlastných zdrojov dvadsať miliárd, z fondov Európskej únie štyridsať miliárd; pre jedných politikov a záujmové skupiny je z rôznych dôvodov preferovaný ten, a nie onen úsek, niekde sa uvažuje o súkromnom investore, niekde vodiči nebudú mať inú alternatívu ako spoplatnený úsek; či regióny majú dostatok prostriedkov na opravu ciest a koľko by mal prispievať štát, prečo sa cesty nerevidujú v plnom rozsahu atď. Na to, aby každý článok mal patričnú razanciu, mal Miro v databáze vždy k dispozícii ešte niekoľko bodov, téz, myšlienok: cesty spájajú ľudí; diaľnice prilákajú zahraničných investorov; zahraniční investori dajú ľuďom prácu a zníži sa nezamestnanosť; obchvat zbaví občanov mesta hluku, smogu a otrasov pôdy a zníži sa množstvo dopravných nehôd; nedostatočné využitie fondov EÚ zhorší naše meno; s peniazmi daňových poplatníkov je potrebné manipulovať opatrne a efektívne; jamy na cestách spôsobujú opotrebovanie vozidiel, čo siaha do vreciek občanov; skok do jamy môže malým deťom spôsobiť fyzickú i duševnú ujmu – mali by sme na ne myslieť.

A tak sa stvoril nový Miro, dospelý Miro, Miro hľadiaci a píšuci z odstupu.

Spisovateľ na dne. Miro mu navrhne, ako sa dostať hore

Miro poctivo pracoval na politickom programe pre NHL. Starostlivo pozbierané útržky zahraničných liberálnych strán roztriedil a vyškrtal. Následne ich začal prepisovať do PC, pričom myšlienky viac-menej zachoval, včleňoval do nich pasáže z podkladov od NHL, iba menil slovosled, syntax, skracoval a predlžoval vety, zdôrazňoval niektoré myšlienky, napádal skryto myšlienky a riešenia oponentov. Vznikal celkom nový text. Miro bol spokojný s vývojom svojho diela.

Ako sa tak v jedno odpoľudnie pohrával s textom, zazvonil mu mobil.

– Musíme sa stretnúť. Mám pre teba robotu. Ja na to nestačím. Nemôžem nič robiť. Som na dne. Dnes večer by sme sa nemohli stretnúť? – spýtal sa hlas v mobile, ktorý patril Tonovi Novákovi. Tono Novák bol spisovateľ, ale už niekoľko rokov mu nevyšla žiadna kniha. Prestal pôsobiť na fakulte, nechal si len jeden seminár, diplomantov a doktorandov, a odišiel pracovať do agentúry Tomorrow zameranej na PR služby a reklamu.

Miro sa s Tonom stretol o ôsmej večer v kaviarni Café House na jednom známom vedľajšom námestí, nie úplne v centre všetkými milovanej, nie príliš krásnej metropoly na Dunaji. Café House je sieť kaviarní výlučného charakteru. Neplatia, ako je zvykom v celej metropole aj v celej republike, povinné výpalné mafii ako povinnú platbu za ochranu, pretože sieť kaviarní založil jeden údajný mafián resp. jeho skupina. Uvažovali, či nepôjdu radšej do susednej reštaurácie Parapolis, kde ponúkajú aj teplé jedlá, ale neboli hladní. Parapolis vlastnili ministri vnútra a financií, keď ešte neboli ministrami. Teraz ju akože nevlastnia, akože ju predali neznámemu obchodníkovi, s ktorým nikdy nič nemali, pretože ako ministri vlastníť sieť reštaurácií podľa zákona asi nemohli, čo by im

masmédiá vyhadzovali neustále na oči, a naši ministri radi dodržiajú zákon, takže na chod, klientov a tržby Parapolisu už nemali vplyv, čomu každý rád verí, pretože ide o mladých sympatických politikov, a radi sa pritom mnohí s chuťou zasmejú, čo prospieva zdraviu. A potom, že politika nemá blahodarný vplyv na človeka.

Miro s Tonom si objednali krčah vína. Tono skutočne vyzeral zle. Nebolo vidieť, že by pil, ale utrápený výraz s beznádejou z neho žiaril.

– Prečo si na dne? – spýtal sa Miro Tona.

– Ty nevieš?

– Klesol si v novom vydaní národného ratingu spisovateľov z deviateho na osemnásťte miesto.

– Presne tak. Nie je to tragédia? Som zničený!

– Ale veď si tri roky nevydal žiadny nový román ani poviedky, ani eseje, ani reedíciu. Čo si očakával?

– Máš pravdu. Ale za posledný rok mi vyšli iba tri preklady do cudzích jazykov a z toho iba jeden do veľkého.

– Vydali ti to sami v zahraničí?

– Čo blázníš? Klasický postup: Centrum literatúry mi zaplatilo preklady cez granty ministerstva kultúry a vo veľkom jazyku vydalo knihu kompletne ako každému inému spisovateľovi.

– To stále tak funguje?

– A prečo by nemalo? Za posledné dva roky som mal v zahraničí päť zmienok v tlači a z toho iba v renomovanom kultúrnom týždenníku, a ani jedna v kultúrnej rubrike denníka.

– Kladné alebo záporné?

– To je jedno. Hlavne, že sú, to sa počíta. Doma som nevydal nič, takže ani jedna zmienka o mne. Pred piatimi rokmi som mal jednu recenziu v renomovanom kultúrnom týždenníku, tri v denníkoch a tri v odborných literárnych časopisoch. O mojich románoch sa za posledné tri roky zmienili v piatich diplomových prácach a v jednej dizertačnej práci. A pritom, koľko je u nás vysokých škôl! To je katastrofa!

– A čo oblúbenosť u čitateľov? Tá má značnú váhu u klientov a konzumentov, nie?

– Pretože mi nič nevydali, predávali sa v kníhkupectvách iba zvyšky. Od klientov, teda literárnych kritikov, žiadna zmienka.

– Čo chceš robiť?

– Písať!

– A píšeš?

– Nie.

– Ako sa chceš znovu dostať do prvej desiatky ratingu národných spisovateľov?

– Ako vieš, že sa chcem dostať do prvej desiatky?

– Veď si z nej vypadol, nie?

– To áno, ale najradšej by som sa chcel dostať medzi úplnú elitu, aspoň do prvej trojky ratingu spisovateľov.

– Bez písania to nepôjde.

– To máš pravdu, ale keď nemám o čom písať. Nemám žiadnu inšpiráciu, žiadnu tému a možno už nebudem nikdy písať. To ma ničí.

– To ti verím. Avšak preto si odišiel do PR sektoru, aby si našiel nové podnety, inšpiráciu, témy, zaujímavých ľudí, sofistikovane názory, myšlienky, či nie?

– Všetci sú priemerní. Nič sa za nimi neskrýva. Konvenční ľudia.

– Nemôžeš písať o nich?

– A čo?

– Neviem.

Nastala pauza v ich debate.

– Pozri sa, – začal Miro Tonovi radiť, – nemohol by si zmeňiť štýl, zaviesť nejaké novinky, využiť staré romány a novely, staré postavy a šablóny deja, zaviesť do nich nejaké inovácie, technické zlepšenia, proste novinky ako pri nových PC nové aplikácie, alebo ako pri novom type – takmer taký istý ako predchádzajúci, iba so zložitejším systémom elektroniky, inou karosériou, iným sedadlami –, alebo ako pri novom type práčky či mobilného telefónu? Mobilný telefón je každý rok nový. Na trhu by to každý privítal.

- Kto, klienti alebo konzumenti?
- Obidve skupiny.
- Aké inovácie? Porad mi!
- Nie som spisovateľ, nemám intuíciu. Nevieť, do akých oblastí by si mal investovať, čo na trhu vynáša, čo klienti a konzumenti hltajú a chvália.
- Je jedno, kam investovať. Dôležité je, ako investovať.
- Ja neviem. Vezmi si postavu X a jej príbeh trochu skráť, prepíš, daj do iného prostredia s inými vedľajšími postavami, poslednú tretinu zmeň, inovuj, daj postave nové aplikácie, možnosti využitia. Stačí jedna tretina. A celé dielo bude fresh a v nových farbách.
- Ty si myslíš, že som nejaký pseudoautor, béčko. Aspoň viem, čo si o mojich románoch skutočne myslíš.
- Nepreháňaj. Snažím sa ti iba pomôcť, nájsť nové cesty písania, tvorenia, budovania.
- Dobre, dobre. Vôbec nechápeš, že ja chcem niečo povedať, byť autentický. A to sa nemusí vôbec podariť. Stáva sa mi takmer vždy, ako mnohým iným autorom, že som presvedčený, že som chcel napísať A, ale napísal som B, kritici chápali C a čitatelia D.
- To je trauma. V politike neexistuje, tam ide o výsledok, nie o vec, nech je vec nakoniec akákoľvek, hlavne, nech výsledok je úspešný a populárny. Ale prečo chceš byť autentický? Si blázon? Všetko už bolo napísané: všetky nevery, zrady, závisti, žiarlivosti, pomsty, nenávisť; bol popísaný celý vejár emócií, vášní, citov, pocitov v románoch aj vo vedeckých dielach; celý svet je opísaný v knihách, vo filmoch, v televízii, v dokumentoch. Čo chceš ešte priniesť? Premýšľaj! Kto bol autentický? Euripides? Sofokles? Shakespeare? Boccaccio? Oni inovovali! Múdro inovovali! To bola ich pridaná hodnota, ako aj u tisícky ďalších spisovateľov. Priniesli na trh nový výrobok v sviežom duchu. Nový marketing so starými témami, látkou, známymi udalosťami.
- Navrhni mi teda inováciu, technickú novinku, nový výrobok na trh.

– Takto bez prípravy mi nič nenapadá. Musel by som sa podrobne pozrieť na tvoje texty. Vieš čo, skús ich zmiešať s nejakými známymi dielami, ich konceptmi, šablónami. Uvidíš, podarí sa ti zhotoviť nový výrobok.

– Ty si blázon!

Nie som. Prečo si ma vlastne volal? Máš pre mňa nejakú prácu, či čo?

– Áno, si na ňu ako stvorený so svojimi vedomosťami a schopnosťami.

– O čo ide?

– Našu agentúru Tomorrow požiadalo Konzervatívne hnutie občianskych demokratov, KHOD, aby sme im vypracovali volebný program. Hlavný manažér našej PR poveril úlohou mňa, pretože som človek, podľa neho, s najlepšimi nápadmi, tvorivým prístupom a tvárnosťou, ako aj autentickými názormi. Oznamil som svoju situáciu, že som na dne, že potrebujem dovolenku, najlepšie niekde na juhu pri mori, že si beriem voľno a že mám návrh, odporúčanie na tvorivého človeka, renomovaného spoločenského vedca a publicistu, spoľahlivého a dôveryhodného, proste na teba. Manažérovi tvoje meno niečo hovorilo, niečo od teba čítal. Súhlasil. Termín je do konca mesiaca. Odmena desaťtisíc eur. KHOD dodá idey, hlavné body, ktoré chce mať v programe, a my ich máme spracovať, upraviť, zveladiť, pripraviť na predaj pre konzumentov, teda voličov, a klientom, teda novinárom. Vieš, tí z KHOD sú fundamentalisti, presvedčení o svojej pravde, s pevnými ideami, dogmami. Tie chcú mať, samozrejme, v programe. My ich máme iba zrenovovať a zmodernizovať. Rozumieš?

– Áno.

– Súhlasíš s ponukou, nie?

– Ako si veríš.

– Veď desaťtisíc eur sa hodí každému. A ty nie si bohatý, skôr naopak.

– Ako vieš, že s KHOD-om súhlasím?

– Nesúhlasíš? Sú to blbci, ja viem, ale keď dajú zara-
biť.

– Dobre, beriem.

– Zajtra ti pošlem ich body. Príď do agentúry podpísať
zmluvu.

Na druhý deň okolo obeda zavítal Miro do zrenovova-
ných priestorov starej budovy v Starom Meste. Agentúra
Tomorrow sídlila v podkroví, miestnosti boli obložené
drevom. Miro im tak trochu ich priestory závidel. Musel
priznať, že architektonické riešenie priestorov nebolo
skúpe na nápady, bolo estetické a účelné. Prijal ho Tono
Novák osobne aj so zmluvou. Hlavný manažér mal práve
dôležité stretnutie s významným klientom z oblasti pre-
daja áut. Danej automobilke sa práve niečo kazilo v Ja-
ponsku a museli zvolať na prehliadku celý jeden model
vyrobený neviem už v ktorom roku. Zmluvu priniesla
nielen v tvári pohľadná, ale aj eroticky prítažlivá, i keď
nie najmladšia asistentka hlavného manažéra. Miro ju
zbežne prebehol a podpísal. V agentúre sa nezdržal ani
pätnásť minút.

Body si pozrel v ten večer. Z vyznačených dogiem
a pevných ideí mu prišlo zle. Dal si teda za úlohu zjemniť
konzervatívny nehumánný program našej stredoeuróp-
skej pravice. Stiahol si, podobne ako v prípade liberálov,
programy konzervatívnych strán z Nemecka, Francúz-
ska, Británie, Švédska a vložil ich do google prekladača.
Vyšla mu, podľa predpokladu, jazyková skomolenina.
Upravil ju podľa zamerania: všeobecnosti, rozpočet,
dane, podnikanie, školstvo, rodina, sociálne veci, poľno-
hospodárstvo, zahraničné politika, EÚ. Následne ich už
rutinne zrešeršoval, povytriasal a začal do nich postup-
ne včleňovať dogmy domácej pravice. Vznikal nový text,
Mirov vlastný, autentický text.

5

Nedômyselný Miro premrhal šancu – v minulosti zle stavil

V polovici deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia málokto tušil, čo nás čaká. Jediné, čo ľudia nechceli, bol návrat späť do minulosti, resp. do napodobneniny minulosti, jej atrapy, novej aplikácie. Ľudia netušili, čo ich čaká, ale verili v otrepané frázy lepšieho zajtrajška a svetlej budúcnosti; žili opantaní nádejou, sľubmi a ilúziami.

V čase boja proti možnosti starého systému alebo jeho novej aplikácii sa Miro zoznámil s Janom Prevrátilom. Spolu pôsobili v think-tanku Liberty. Chodili spolu po celej republike s bývalými disidentmi, opozičnými politikmi a inými aktivistami a šírili osvetu medzi obyčajnými ľuďmi. Občania boli v tom čase masírovaní polopравdivými informáciami a sofistikovane manipulovaní verejnou televíziou a rozhlasom. Súkromné televízie ešte neexistovali a súkromné rozhlasové stanice vysielali výlučne hudbu v štýle rock, pop, disco. Noviny a časopisy neboli síce poplatné vládnej garnitúre a dobe, informovali objektívne, ale obyčajní občania verili obrázkom, známym tváram, dojímavým melodickým hlasom, nie napísaným slovám. Miro s kolegami urobili v priemere tri-štyri sedenia v rôznych mestách a mestečkách republiky. Žiaľ, ich osвета vychádzala navnivoč, pretože na ich osvetové stretnutia chodili ich priaznivci, a nie tí, ktorých chceli presvedčiť a osvietiť. Obyčajní ľudia mnohokrát o ich aktivitách a besedách ani nevedeli, napriek množstvu vylepených plagátov po mestách. Nehovorilo sa o ich aktivitách ani v rozhlase, ani v televízii. Nechodili s nimi ani populárni speváci, ani herci. Miro a jeho kolegovia nepoľavovali a brázdili republiku dookola.

Mnohí aktivisti think-tanku Liberty sa stali neskôr politikmi, poslancami, ministrami, privatizérmi. Boli zapletení do korupčných afér, proti ktorým v minulosti

brojili. Iní aktivisti sa stali šedými eminenciami na ministerstvách alebo v aparátoch politických strán. Miro sa postupne s Liberty rozišiel. Začali mu vytýkať socialistické myšlienky, nedostatok presvedčenia, zaostalosť v nepochopení spravodlivosti, slobody a vykúpenia dejín v minimalizácii štátu, minimalizácii daní a zrušenia všetkých sociálnych vymožeností z minulosti. Vraveli mu: „Nechápeš, že človek sa najlepšie o seba postará, keď je zahnaný do kúta ako pes. Človek, ktorý požíva sociálne istoty, zlenivie a prestane robiť. Nechápeš to?“ Všetky výčitky a nedorozumenia prebiehali v priateľskom duchu a konštruktívnej konverzácii. Postupne ale prestali Mira pozývať na vnútorné stretnutia a verejné besedy a zapájať ho do aktivít. Miro naraz zbadal, že s Liberty vôbec nespupracuje, že jej aktivity prebiehajú úplne mimo neho, aj keď oficiálne patrili do štruktúr think-tanku a nikto ho nevyhodil.

Začal sa pýtať sám seba, prečo sa vlastne zapájal do osvetovej činnosti, čo mu tieto osvetové aktivity priniesli, čo chcel vlastne docieľiť. S odstupom času pochopil, že on jediný neporozumel, že nejde o osvetu, osvetu občanov a obyčajných ľudí, ale o naháňanie voličských hlasov do budúcich volieb. Bol rok pred voľbami a Miro úplne mimo aktivity Liberty. Myslel si, že s Liberty bude spolupracovať nie do nasledujúcich volieb, ale do konca života. Pochopil, že z politiky, reálnej politiky: rozdelenia moci, malých vymožeností, funkcií, nebude mať nič. Nebude mať nič nielen vo svoj osobný materiálny prospech, ale prospech z perpetuálneho presadzovania myšlienok, ktorým vtedy veril a považoval ich za zásadné pre vývoj spoločnosti.

V tom čase začal Miro písať do denníka Hlas. A onedlho stretol Zuzanu.

Z Liberty povstala intelektuálna základňa pre opozičné politické strany. Nie všetci sa priamo zapojili do politiky po výhre opozície vo voľbách. Časť odišla do verejných masmédií, časť do rôznych kultúrnych inštitúcií,

časť do hospodárskych inštitúcií, časť na veľvyslanectvá a podobne. Veľká časť už vtedy pochopila úlohu manipulácie tzv. pozitívneho ovplyvňovania občanov, médií a politikov, a založili si PR agentúry. Jednu z nich založil aj Jano Prevrátil. Po usadení sa na trhu, získaní pozície, ponúkali spoluprácu občasne, podľa jednotlivých projektov. Keď Mirovi niečo ponúkli, bral ihneď. Mirov plat na fakulte nedosahoval v priebehu mnohých rokov ani sedemdesiat percent priemernej mzdy v metropole. Spolupracoval na projektoch v oblasti politiky a kultúry.

6

Miro má renomé

V dobe, keď už Miro dva týždne tvoril politický program pre Nové hnutie liberálov (NHL) a týždeň pracoval na volebnom programe Konzervatívneho hnutia občianskych demokratov (KHOD), mu nečakane zavolať Jano Prevrátil s informáciou, že ma pre neho zaujímavú ponuku.

Miro ho na druhý deň navštívil v ich PR agentúre Forward v novej budove multifunkčného centra oproti dominantne sa týčiacemu hradu našej nie príliš krásnej metropoly. Na začiatku Miro s Janom spomínali na staré dobré časy ich spoločnej mladosti, potom predebatovali súčasnú politickú situáciu a rozobrali vyhliadky politických strán v nadchádzajúcich voľbách. Nakoniec Mirovi Prevrátil navrhol, či by nechcel vypracovať volebný program pre hlavnú ľavicovú politickú stranu – Sociálne a národne (SAN).

– Neobávaj sa, – upokojoval Jano Mira, nemusíš písať celý program. Ja viem, ako nenávidíš byrokratické písanie. Dali mi zoznam nevyhnutných bodov a tie máme spracovať do ucelených viet, myšlienok, presvedčivých argumentov, jasných a zrozumiteľných politických sentencií. Mohli by sme to v agentúre urobiť aj sami, ale ty si proste veľmi dobrý. Máš talent. My chceme odovzdať čo najkvalitnejšiu prácu, vierohodné dielo. Čo ty na to?

– Beriem, povedal Miro bez rozmyšľania a nespýtal sa na finančnú odmenu, čím sa, samozrejme, dopustil taktickej chyby, ktorá znižuje majestát jeho osobnosti v očiach biznisového partnera. Mal predsa ale už skúsenosti. Vidina, že bude vytvárať aj sociálno-demokratický program – tretí –, absolútne odlišný od predchádzajúcich dvoch, že bude autorom volebných politických programov troch hlavných politických strán, ktoré budú zaručene víťazmi vo voľbách, obsadia parlament a určia smerovanie krajiny, že budú vládcami republiky, ho jed-

noducho osudovo priťahovala a fascinovala. Bol ochotný nespávať, len aby programy vypracoval.

– Je to zaujímavá práca, blízka mojej profesii, – začal komentovať ponuku Miro, – vieš dobre, že môj plat vysokoškolského pedagóga a vedca je len tak-tak na dôstojné prežitie, dodal rýchlo, aby sa nedalo spochybniť jeho okamžité prijatie ponuky.

– Okej, termín je do troch týždňov a odmena desaťtisíc eur. Zmluvu ti pošlem emailom. Prečítaj si ju a príď ju potom podpísať.

Zmluvu mal Miro na PC, očami ju preletel a na druhý deň ju podpísal v agentúre. Prevrátil nebol prítomný. Podpísal ju u sekretárky.

Neblahý osud nepoučiteľného Petra Praštila

Miro žil s hlavou plnou dogiem, ideí a riešení, takže si málo všímal svet naokolo. To by si musel všimnúť, že sa ho značnú vzdialenosť pred fakultou snaží uchmatnúť jeho bývalý kolega Peter Praštil. Síce Praštil Mirovi už niekoľkokrát volal, ale Miro mu popravde odpovedal, že je zaneprázdnený, že nemá na neho čas, čomu Praštil, samozrejme, neveril. Miro mu povedal do telefónu, nech za ním príde na fakultu, ale to Praštil odmietal, pretože mal na to svoje dôvody. Nechcel sa na fakulte s nikým známym stretnúť. To bol aj dôvod, prečo Mira vyčíhal a oslovil na ceste na fakultu. Číhal na Mira tri dni.

Praštil bol Mirovým bývalým kolegom a zostali kamaráti. V poslednej dobe pôsobil na inej univerzite. Praštil nebol zlý človek, len mal príliš otvorenú hubu, čo v našej spoločnosti, dbajúcej na konvencie, hierarchiu, dobrovoľnú poslušnosť, podlizovanie a pretváрку – kto aspoň čiastočne neovládal tieto kódy správania, nemal šancu nielen uspieť, ale nedostal sa do predbežného kola – nepôsobilo dobre a Peter sám neovládal povinné remeslo múdrej a prospešnej autocenzúry v každej vete. Pred piatimi rokmi si dovolil nehoráznu vec – oponovať rektorovi v otázkach riadenia univerzity. Napadol jeho vedecké články chabej úrovne, ktoré v minulosti vyšli iba preto, že bol členom totalitnej komunistickej strany a vedecký časopis riadila mafia bývalého režimu, ktorá medzi seba, do svojich sietí, púšťala iba preverené kádre, a navyše ho ešte napadol aj v osobných veciach z minulosti, poukázal na jeho správanie, keď raz spolu na niečom robili, keď rektor ešte nebol rektorom. Rektor neváhal a využil všetky svoje konexie na univerzite aj mimo nej, napol sieť mnohých svojich kontaktov a väzieb, čo mu umožnilo nájsť dostatok pádných dôvodov vyraziť Petra Praštila z práce bez udania dôvodu, okamžite, bez nároku na odškodné, a to bol rektor bývalý komunista,

neskôr sociálny demokrat a teraz už konzervatívny liberál. To nebolo všetko: rektor zabezpečil, aby Praštila nikam inam na akademickú pôdu nezobrali.

Takmer ho prijali na menšiu univerzitu v krajskom meste, kde nie príliš známy šéf katedry, nevyznajúci sa v akademickej politike a vo vzťahoch, takmer Praštila na základe jeho vedeckej i nevedeckej práce vzal, pretože by to pre ich katedru bola vítaná posila. Na odporúčanie kolegov si dal ešte Praštila preveriť a výsledky boli neblahé. Kolektívne na fakulte rozhodli, že takého nezodpovedného človeka, neschopného dbať na základy dobrého správania, etiky a elementárnej slušnosti, nemôžu prijať medzi seba, napriek tomu, že vedecká minulosť a potenciál by boli inak pre nich prínosom.

Praštil sa našťval a rozhodol sa, že bude pôsobiť v treťom sektore. Lenže v posledných rokoch tretiemu sektoru vyschli finančné toky zo zahraničia. Predtým tiekli financie do stredoeurópskej krajiny hojne, pretože múdri ľudia zo Západu si mysleli, skôr boli presvedčení, že občania týchto krajín nevedia nič o svete, demokracii, o spolunažívaní. Pravda bola taká, že ľudia z bývalého komunistického bloku – žiadny komunizmus tam nefungoval – vedeli toho veľa o Západe, zato mudrlanti zo Západu nevedeli nič o spoločnostiach strednej a východnej Európy, plietli si ich, ich komunistické dejiny a systémy nedokázali rozoznať, hádzali ich do spoločného vreca. Naraz peniaze prestali tiecť. Dôvod bol jasný: vaša krajina je už členom EÚ, prijali ste naše pravidlá hry, ste uznaní za demokratov. Peniaze sa presunuli ďalej na východ. Stalo sa tak v dobe, keď všetci lotri zbohatli, poobsadzovali dôležité funkcie v štáte, zakopali vojnové sekery z 90. rokov a rozložili si pole pôsobnosti. Nebolo potom prekvapením, že po vyschnutí finančných zahraničných tokov nezačali tiecť žiadne domáce. Mali podľa príkladov zo Západu. Lenže v našej krajine vládli lotri, a od nich? Nie je úplnou pravdou, že domáci oligarchovia a podnikateľské skupiny vôbec nesponzorovali tretí sektor. Tí,

ktorí hlásali voľný trh bez prívlastkov a neoliberalizmus, finančné injekcie na svoje projekty dostávali. Ale Praštil mal príliš vlastné názory, neovládal autocenzúru a pre dogmatikov bol nepriateľ. Takže Praštil prácu v treťom sektore nezohnal.

A po druhé –, zaujímavé projekty, na ktoré dostávali neoliberalne think-tanky štedré finančné dary, okrem tradičných o celospoločenskom prospechu znižovania daní a odstránenia sociálneho zabezpečenia, na ktorých mohol Praštil eventuálne spolupracovať, ak by na neho vystalo miesto, vyžadovali napríklad vzdelanie filozofa, ekonóma muzikológa. Takých sa v našej krajine v postkomunistickej ére zaplavenej neoliberalmi našlo neúrekom. Jeden projekt bol zameraný na hudbu: „Za trh a proti socializmu v hudbe.“ Idea spočívala v tom, že v klasickej vážnej hudbe skladatelia skladajú tóny podľa určitej myšlienky, plánu, systému, čo je riadené, socialisticke zasahovanie do slobody tónov. Naopak autori populárnych a rockových piesní skladajú svoje skladby spontánne, teda bez plánu, systému, intuitívne, teda trhovo, v hlave im funguje trhový mechanizmus. A preto oni sú tí praví slobodní tvorcovia, zatiaľ čo skladatelia klasickej vážnej hudby sú nebezpeční socialisti, ktorí chcú riadiť nielen tóny, ale aj ľudí a celú spoločnosť, a v ich hlavách nefunguje trhový mechanizmus. Niet divu, že sa nedokážu uplatniť na trhu a neustále požadujú od štátu finančné injekcie pre svoju tvorbu a pre naštudovanie ich skladieb, ale autori populárnej a rockovej hudby sa dokážu presadiť na voľnom trhu, konzumenti vedia okamžite oceniť ich prínos, dopyt a ponuka určia efektívne a spravodlivo cenu ich diela, z čoho vedia dobre zarobiť a neprosiť o štátne dotácie. Za slobodu tónov! Projekt a následná vedecká konferencia získali veľký ohlas v postkomunistickej strednej Európe a vedecká konferencia obišla okrem našej metropoly ešte ďalšie stredoeurópske centrá.

Nakoniec našiel miesto ako učiteľ všeobecnovzdelávacích predmetov na jednej strednej škole, kde nikoho

tieto predmety nezaujíali. Z ignorancie, nezájmu, abnormálne drzého správania žiakov, absencie akéhokoľvek poriadku išlo Praštila poraziť a dostal sa na hranicu svojich psychických schopností a možností. Spoločnosť v rámci liberalizácie a sakralizácie, zbožštenia a velebenia detí, ich duše, ich nevinnosti a myslenia – na také prekrútené skutočnosti až imbecility museli prísť iba tí ľudia, ktorí normálne detstvo nemali alebo nežili medzi ostatnými deťmi – vymazala zo svojich pravidiel a zákonov akéhokoľvek represie, mierne násilie, takže na deti v pubertálnom veku neplatili žiadne zákony, pričom hlavne tí starší si boli vedomí svojich práv a nenapadnuteľnosti, nepostihnuteľnosti, boli si vedomí, že si môžu robiť čokoľvek, všetko bez toho, aby ich postihol akýkoľvek trest. Vždy stačilo povedať, že ku skutku nedošlo, a učitelia boli bezmocní. Za dieťa zodpovedali rodičia a tí školu nerešpektovali, naopak, vlebili svojich miláčikov. Učitelia mali zvládnuť neposlušné deti, pričom nemali na ne žiadne účinné nástroje. Všetko záležalo na dobrovoľnosti žiakov, pubertákov. Praštila skoro praštilo a hľadal preto únik.

Ale kam? Kde sa zamestnať? Ocitol sa na trhu práce. Stal sa hráčom, aktérom na trhu práce, ako radi zdôrazňujú svoje pojmy moderní neoliberalní vedci. Alebo tiež tovarom, ako ich označujú neomarxistickí vedci. Peter Praštil si myslel, že o človeka s dvadsaťročnou praxou bude záujem na múdrom trhu. Záujem ale o neho nebol. Kde bol potrebný doktor z oblasti spoločenských vied s otvorenou hubou? Manažéri z personálnych oddelení si ho ihneď preklepli a zistili, že takýto človek, neschopný rešpektovať dobrovoľné podlizovanie, pretváрку, kolektívnu prácu, sa im nehodí do koncepcie. Načo sú im jeho vedomosti a schopnosti, keď sa nevie podriaďovať?! Personalisti a trh ho spoločne a jednohlasne označili za skrachovanca, nýmanda, neflexibilného namyslenca, zbytočnú pracovnú silu. Pre publicistickú scénu nespĺňal požadované vzdelanie – pričom oni sami z Petrovej

generácie z drvinej časti nemali žurnalistické vzdelanie a prišli do mnohých periodík z iných scén, ale taký je už život – a nemohol tak vykonávať rutinné spravodajské práce, ktoré vykonáva každý úradník na ministerstve pri písaní správy pre svojho cteného a neomylného nadriadeného. A písať komentáre je prestížna záležitosť pre vyvolených, na ktorú sa čakajú fronty, takže Petrovi písanie komentárov, ani napríklad vedenie rubriky, neponúkali. Pozícia publicistu v modernej dobe rozmachu internetových serverov, limitovanej reklamy a smrteľnej konkurencie medzi periodikami už zanikla, pretože nie sú na ňu peniaze. Výnimky potvrdzujú pravidlo. Zánik si všimli len záujemcovia o túto vznešenú profesiu, pretože bežní čitatelia si tento fakt takmer nevšimli a bežných občanov nijako netrápila. A tak bol Praštil bez práce a podpora 300 eur v našom postkomunistickom, plne trhovom sociálnom systéme, chváliacom sa svojím anti-humanizmom, mu vydržala iba pol roka. Potom dostával 120 eur, z toho 60 na byt a z ďalších 60 sa mal uživiť, pričom najnižšia zákonná mzda bola okolo 280 eur, z ktorej sa normálne nedalo vyžiť, iba ju prepíť a zabudnúť tak na svoj osud. Petrov život smeroval k bezdomovectvu, čo by dokázalo, že je lenivý, neschopný a nevzdelaný pre trh práce. A trh práce vie všetko, ako hlásali politici, ich neoliberalní ideológovia a novinári. Čo iné si zaslúžil, že? Je nepoužitelný tovar na trhu práce. Mal ovládať schopnosť autocenzúry, pretvárinky, dobrovoľného a masochistického podriaďovania a podlizovania sa a nedopadol by zle na trhu práce a v spoločenskom boji každého proti každému. A pokiaľ si myslel, že to všetko nie je pravda, mohol začať podnikáť a presadiť sa sám bez inštitucionálneho zaradenia. To je návrh ekonómov! Ako bez kapitálu? Nuž, nech si požičia, nech presvedčí ľudí na trhu o význame a prospechu svojho projektu pre samých požičiavateľov kapitálu, ako aj pre klientov. Aké jednoduché, nie? Prečo sa nevenovať exportu a importu? Doma kúpiť vína a predáť v zahraničí? Alebo v zahraničí

nakúpiť odevy alebo prskavky a predat doma na trhu?
Personalisti na úradoch práce mu radili rekvalifikáciu:

– Pán Praštil, musíte sa rekvalifikovať. Inak sa nikam nepohnete.

– Ale načo? Ja som vzdelaný dostatočne.

– Podľa trhu práce nie ste vzdelaný. Je to len vaša ilúzia. Mali by ste si urobiť aspoň pedagogické minimum a vrátiť sa na strednú školu.

– Ale ja nechcem byť učiteľom.

– Skúste sa potom rekvalifikovať na elektrikára.

– Mňa práca s elektrickou nebaví a neviem, či mám na ručné práce predpoklady.

– Buďte teda murárom.

– Čo som taký primitív, že nemám na viac, neviem viac? Mám hlavu, nielen ruky.

– Ale trh práce hovorí niečo iné.

– Kto je trh práce?

– Ktokoľvek a všetci zároveň.

– To je múdra odpoveď.

– Musíte niečo podniknúť. My vám nepomôžeme.

– Načo potom vykonávate túto prácu?

– My nie sme správcami nezamestnaných. Našou úlohou nie je hľadať prácu. To je úloha nezamestnaného a trhu práce. My sa držíme svojich kompetencií.

– Neurobiť nič navyše.

– Nemôžeme si dovoliť prekračovať svoje kompetencie. A potom – trh práce to vie lepšie urobiť.

– Výhovorky.

– Pán Praštil, keď ste taký múdry a máte hlavu, nielen ruky, rekvalifikujte sa na IT špecialistu. Tých trh práce potrebuje vo veľkom.

– Myslíte si, že je to také jednoduché?

– Veď to dokážu robiť aj pubertiaci. Vy musíte chcieť.

Za Mírom Praštil prišiel s prosbou, či nepozná niekoho priamo, či nemá kamaráta v nejakom denníku, týždenníku alebo PR agentúre, kde končia všetci novinári, pretože dostanú minimálne dvojnásobnú plácu, majú menej

práce a stresu, nie ako v novinách, kde musia robiť na troch-štyroch témach, a, samozrejme, menšiu zodpovednosť. Miro mu povedal, že on články posielal, ale nikoho nikde bližšie nepozná. V redakciách sa rozhodujú sami, či to či ono vytlačia, a nie vždy aj príspevok vytlačia.

– Čo si ty urobil, aby si sa dostal niekam do redakcie, – spýtal so Petra Miro ako rodený personalista.

– Ako to myslíš?

– Dal si žiadosť?

– Samozrejme.

– A?

– Žiadna odpoveď. Dvakrát mi aspoň poďakovali za záujem.

– Musíš sa hlásiť do výberových konaní.

– Hlásim sa neustále.

– Asi sa hlásiš málo.

– Každý týždeň najmenej do jedného.

– A? Asi nepresvedčíš na osobnom pohovore.

– Na žiadne osobné pohovory ma nepozývajú.

– Musíš sa viac snažiť.

– Ako?

– Zmeň svoj CV.

– To mám klamať? Veď na to prídu.

– Musíš tak podvádzať, aby na to nikto neprišiel, ako politici. Potom budeš úspešný.

– Na to nemám odvahu.

– Popremýšľaj.

– Miro, nie si zapojený do nejakých projektov, na ktorých by som ti mohol vypomôcť alebo sa priamo na nich podieľať?

– Dobré vieš, v tejto oblasti nie som ani ja preborník.

– Urobím veci pre teba pod tvojím menom. Čo ty na to?

– Žiaľbohu, nič momentálne pre teba nemám. Aj keby, sám potrebujem peniaze.

Následne vymenoval niekoľko spoločných známych a požiadal Mira, či by sa za neho neprihovoril v akadé-

mii vied, na jednej univerzite, na ministerstve a v PR agentúre. Povedal, celkom múdro, že prihovorenie, odporúčanie, nepriama žiadosť od tretej strany dokáže niekedy viac než priama žiadosť, uchádzanie sa osobne, čo pôsobí ako ponížená prosba, prosenie neúspešného človeka, skrachovanca. Neúspešnými jednotlivcami každý opovrhuje, pokiaľ finančná pomoc pre nich nezvýši ich uznanie, prestíž a rating v spoločnosti. Miro mu nakoniec prisľúbil pomoc.

Mirovi bolo Petra ľúto. Videl jeho život beznádejne. Mohol by jeho problém, nemožnosť riešenia a bezperspektívnosť mnohých jemu podobných nejako zakomponovať do politického programu. Ale politici by mu to vyhodili. Kto je na takých hlupákov ako Peter zvedavý? Keby takých ako on bola masa, malo by to pre politikov význam. Inak?! Nakoniec mu ako idiot Miro povedal:

– Choď zbierať jahody do Dánska.

– Zbláznil si sa? Žiť na poli v stanoch alebo v autokaravanoch? V prostredí postpubertiakov, neustále ožratých alebo mierne zdrogovaných, pod palbou disco hudby tuc-tuc a s nenávisťnými pohľadmi domorodcov?

– Tak choď pracovať do skladu niekde v Holandsku.

– Baliť smradľavé kurence, bývať na izbe s cudzincami a zarobiť takmer tolko eur ako u nás, akurát tam musíš pracovať desať hodín. To sú novodobí otroci. Hrdinovia trhu práce!

– Musíš niečo robiť, štát ti nepomôže, ten tebou opovrhne a kašle na teba.

– Mimochodom, do skladov som si dal takmer dvadsať žiadostí a nikam ma nevzali. Som pre nich nadvzdelaný.

– Musíš vytrvať.

– Každý mi hovorí: mal by si, musíš, urob, podnikni niečo, chop sa, máš to vo svojich rukách, musíš sa viac snažiť, snaž sa a podobne. Ale topiacemu sa nikto ruku nepodá.

8

Test politických znalostí

Jednotlivé poznámky a paragrafy nie sú roztriedené, takže sa musíte zamyslieť, čo je sociálno-demokratické, čo liberálne a čo konzervatívne. Nie sú skvelé nasledujúce zámery a sľuby politikov a strán? Čo by ste zvolili vy?

Musíme ochrániť existujúce a podporiť vznik nových pracovných miest v našej milovanej krajine. My ponúkame návrhy, ktoré zlepšujú podmienky pre zamestnancov a zamestnávateľov. My prinášame skutočné riešenia, ktoré vrátia dôveru občanov v spravodlivosť a fungujúci štát. Podporujeme zodpovednosť vo verejných financiách a nekompromisný tlak na zastavenie zadlžovania našej milovanej krajiny. Pomáhame rodinám. Viac práce v našej milovanej a krásnej krajine. Zamestnanosť za našich vlád nikdy neprekročila 65% a toho sa budeme držať.

My sme už raz vyviedli našu milovanú krajinu z marazmu a zaostávania a z ekonomickej a sociálnej krízy. Dokázali sme to nielen rečami a sľubmi, ale aj konkrétnymi činmi. Podporujeme demokratické a občianske princípy a hodnoty. Znížime mieru intolerancie (chudáci si za všetko môžu sami) a korupcie (okrem našej strany a našich úradníkov).

Občania, chránime na medzinárodnom poli našu spoločnú európsku menu. Avšak budeme naďalej obhajovať naše oprávnené záujmy a potreby. Chceme výhody zo spoločnej meny, a nie doplácať na cudzie štáty!

Sme pripravení zvládnuť všetky výzvy. Ponúkame a budeme presadzovať také opatrenia a takú politiku, ktoré umožnia, aby naša milovaná krajina v náročných podmienkach obstála, aby bola úspešnou a prosperujúcou krajinou. A najmä jej politici.

Občania, budeme vytvárať predpoklady na zvyšovanie kvality života ľudí a životnej úrovne. Musíme obnoviť rast našej ekonomiky a konkurencieschopnosti. Dôverujte nám.

Občania, naša milovaná krajina a jej jedinečné regióny predstavujú svojimi prírodnými, historickými a kultúrnymi hodnotami významný ekonomický potenciál pre rozvoj cestovného ruchu. Rozvoj cestovného ruchu môže zásadným spôsobom prispievať k udržateľnému rozvoju ekonomík jednotlivých regiónov a k tvorbe nových pracovných miest. To vieme už dvadsať rokov a rovnaký čas sa snažíme podporiť cestovný ruch, ale akosi to nejde. Nevadí, ideme ďalej. Občanom treba v tejto súvislosti pripomenúť, že vo všeobecnosti sme za iniciatívu jednotlivca, ale v cestovnom ruchu, ktorý 20 rokov zlyháva pre aroganciu, zlodejiny a neochotu, musí štát byť dominantný a investovať milióny do spriateľených firiem bez návratnosti. Inak to proste nejde.

Budeme presadzovať výstavbu nájomných bytov v obciach a mestách. Chceme dosiahnuť cenovo dostupné a kvalitné bývanie. Dvadsať rokov sme mali opačný názor, ale teraz zlyhal trh s bytmi a developeri potrebujú pomôcť.

Budeme presadzovať revitalizáciu obytných budov a domov so zameraním na optimalizáciu energetickej hospodárnosti. Znížime verejné výdavky na kúrenie zatepľovaním verejných budov. Presadíme zníženie energetickej náročnosti bytových a rodinných domov. Zabezpečíme motivačné prostredie pre ich výstavbu. Veľký biznis pre spriateľené firmy zo štátnych výdavkov.

Zlepšíme podnikateľské prostredie, nezamestnanosť zmizne.

Chcete byť zamestnanými? Pripravte sa! Zavedieme pružnejšie pracovné vzťahy, znížime náklady zamestnávateľov, upravíme minimálnu mzdu. Znížime poisťné dane,